

LUMEA NOUA.

Gazeta seriósa si voiósa, pentru toti si pentru tote.

S'a intorsu masin'a lunei, s'a intorsu cu capu 'n diosu,
Si mergu tóte din protiva, anapoda si pre dosu!

V. B.

Ioane

18 11 76.

Popoviciu

LA

„LUMEA NOUA“

póte fi si

INVITARE LA PRENUMERARE!

Tóte s'au schimbatu in lume:
Dateni, legi, moravuri vechi
S'au topitu cá cele spume
A Potopului stràvechiu.

Dá, asía-e nene fèrtate,
Lumea vechia s'a schimbatu,
Si cu „Lumea nóua“-'n spate
Te-ai treditu neaseptatu!

Lume nóua. lume nóua,
Cuventu dulce cu hàbaru,
Spune : ce ni-aduci tu nóue :
Bani butucu, seau vai si-amaru ?

„Bani butucu“ . . . de unde foculu ? . . .
Tiér'a-e stórsa, supta greu
De vampirii, ce-'n totu loculu
I-i laptu la sinulu seu!

„Vai si-amaru“ . . . triste cuvente . . .
Aibi de grigia drag'a mea
Fí-ntielépta si cu mente
Se nu fi o Lume rea!

Adù-ni dar' faime bune, . . .
Cà cânf' a Domniloru
Si perfid' a 'nsielatiune
S'au sdrobotu de capulu loru!

Spune déca síreti'a
'Ti apésa sinulu Teu,
Pomp'a si apostasi'a
Te conturba totu-mereu?

Ce rolu o se jóce-'n tene
Stranepotii lui Traianu,
Prin acàroru nobili vene
Curge sange de Romanu?

Molesi'a, egoismulu :
Óre nu cum'v'a-'lu sclavescu ?
Reulu, indiferentismulu :
Óre nu-lu chiaru càpàvescu ?

Spune déca renegatii
'Si sporescu numerulu loru,
Deputatii si prelatii
— Suntu unélt'a Domniloru?

Spune déca coruptiunea
Dela mare pan' la micu
— E la toti cá profesiunea
De dobanda si castigu!

C'unu cuventu le spune tóte ;
Fiendu vérga, fiendu sbiciu
Ori-ce-feliu de reutate
Se o púreci si urdîci!

* * *

Éra tu nene fèrtate
Vediendu cà tóte-su schimbate
Iute te gràbesce-a dá
„Lumei Nóue“ partea s'a,
Cà se scfi si reu si bene,
Ce se-'ntempla-'n giuru de tene! . . .
Cu unu pretiu pré bagatelu
Vei fi scrisu de **cavaleru** —
(De ordenea „Lumei Nóue“)
Colo susu pre liburusu
Cu

„Vitézulu Ciparusiu“
Cavaleru de „Lumea Nóua“
Ce-o se Ve mai scríe vóue!

Va esí in 1/13 si 15/27 di a lunei, cu cate o saritura in totu trei-luniulu.

A se vedé sfersítulu!

Quidquid agis prudenter agas et respice finem!

Aibi grigia cà pre gat'a o se o manance secré'a!

In un'a dein chiliele frumóse ale parterului casei dein cornulu stratei C. locuesce unu Comandante de armata cu bunu renume. — Diu'a intréga sta cotitu in feréstra, imbracatu de comunu cu unu cabatu venetu, cu o caciula rosia in capu si cu o pipa mare in gura. Inca nemenea nu l'a vediutu ridiendu. — Intru un'a di, candu se aflá totu asia cufundatu in cugete, sunà clopotielulu si elu incretiendu-si fruntea parasí feréstr'a, pentru de a deschide.

Streinulu care intrà erá unu capitalistu holteiu cãm de 40 ani, altmentrea fórte complasantu si galantomu.

— Ve-amu conturbatu Domnule comandante!

— De buna-séma Domnulu mieu! In momentulu acest'a sum chiaru fora servitori si nu-mi da mana a a duce rolulu portariului.

— Déca stà lucrulu asia, me recomendu. Seusáti-me, ve rogu pentru acésta incomodare!

-- La naib'a! Vréi a me face nebuu? Vréi a te indepartá acumu dupa-ce ti-am deschisu usi'a?!

— Fia dara, déca 'mi vei concede, voi remané!
— disé streinulu intrandu mai in laintru si voi a inchide usi'a.

— O nu, nu te ostení pentru lumea ast'a! — strigà comandantele, si isbí usi'a de sunarà tóte ferestri-le.

— Poftesce a ocupá locu.

— Multiamu, dara nu voi se remaniu decatu unu minutu.

— Cum 'ti place? — replicà comandatulu si se asiedia pre unu fotoliu.

— Se vedemu acumu cu ce 'ti potu servi?

— Si eu me aflu in starea D-vóstre, Domnule comandante, nu am servitori si chiaru pentru ace'a ve-amu incomodatu, cá se-mi

— Dóra cá se-ti cascigu servitori!? — intre-rupse comandantulu. — Cugeti póte, cà locuinti'a mea e birou de avisuri!?

— Bá pentru lumea ast'a nu, — dara fóst'a bu-catarésa a D-vóstre voiesce a intrá la mene in servitiu

si mi-ar' placé se-mi dáti unele deslusiri de comporta-rea ei. Benevoi-véti a-mi spune cà: de ce ve-ati despartítu de ea?

— Me-am despartítu? Hm! Déca nu me insiéla memori'a, eu neci candu nu am fostu cununatu cu ea. Voiesci dóra a díce cà

— Pardonu, intru adevéru m'am esprínatu reu. Voiému a Ve intrebá cà: de ce o-ati alungatu dela casa?

— Cànii e datena a-i alungá dela casa si nu óme-nii, — eu nu o-am alungatu.

— Bene, dara atunci: de ce o-ati dimisu seau mai bene de ce o-ati lasatu dela casa?

— D'apoi pentru-cà mie asia mi-a placutu!

— Ace'a o-amu sciutu dein capulu locului, dara asiu voi a scí cà de ce v'au placutu asié?

— Nu me-amu indatenatu a dá séma nemenui de faptele mele. Facu ce-mi place, si cene ce tréba are cu ace'a. Seau dóra nu mi-a fostu iertatu a-mi dimité servitórea? Nemenea nu are dreptulu de a se amestecá in afacerile mele casnice, neci a cere se me justificu de faptele mele.

— Pentru Domnedieu, Domnule comandante! Mi pare fórte reu, cà ve-amu aficiatu atátu de multu. Cu tóte acestea de-sí sum primitu atatu de rece, 'mi pare bene totusiu cà am facutu cunoscentia cu Domni'a-vóstra.

— Ve-amu primitu cum am aflatu mai convena-bilu, — dara pentru ace'a nu cugetati cà poteti legá cu mene cev'a cunoscentia!

— La casulu acest'a, eu am aflatu ce'a ce am voitu a scí.

— Pentru esemplu: ce? de mi-e iertatu a intrebá.

— Domni'a-vóstra de buna-séma sunteti multu mai mareanimosu si mai generosu decátu cá se desco-periti defectele servitórei dimise. Benevoiti dara a-mi descoperí bunele calitati ce posiede ea, — acést'a me-ar' deslusí in destulu. De esemplu portarea-i morala . . .

— Ace'a nu sufere neci o exceptiune.

— Seau onestatea-i

— Asemenea.

— Atunci de buna séma e lenesia, badaroma séu-guraritia.

— Neci vorba!

— De buna-séma are cev'a defectu. Nu o cu-prindu.

— Ce feliu? Domn'ă-ta nu voiesci a-o cuprinde. Pentru mene se remana fora servitiu acésta féta?! Domn'ă-ta trebuie se o cuprindi!

— Fia dara, Domn'ă-vóstra credu că nu mi-ati consiliá cá se o cuprinde, déca nu ar' fi cum se cade. Multiamu de deslusire.

— Eu nu ti-am datu neci un'a deslusire, — cuprinde-o ori nu-o cuprinde eu nu voiu fi respundietoriu. Nó, vedi numai, inca ast'a ar' fi frumosu!

— Bene, domnule comandante! Iertáti-mi inse cá inainte de a me indepartá se reflectu cá acestu pasu alu meu, care v'au aficiatu atátu de multu, e fórte naturalu si indatenatu.

— Eu afu fórte prósta acésta naturalitate si indatenare si e nebunu cene o practeca.

— Domnule comandante, Domn'ă-ta uiti cá....

— Bá, bá nu uitu nemicu, chiaru nemicu!

— Am suferitu cu pacientia comportarea-ti dura, dara ace'a nu voiu suferi neci candu cá se me vatemi. Retrageti cuventele ofensatórie, seau

— Neci nu gandescu la ace'a.

— Primesci dara provocarea-mi la duelu?

— Neci ace'a nu, — eu nu me luptu cu ori-si-cene!

— Comandante cere-ti iertare, seau dà-mi satisfactiune cu arm'a.

— Neci un'a, neci alt'a.

— Vomu vedé!

— Cene se fia cugetatu cá cercundu servitória o se dáu de duelu? — díse intru sene streinulu indepartandu-se.

Comandantulu aprinse pre pipa si se cotí in féstra.

In diu'a urmatória cért'a servitórii se decise prin ascutísiulu sabiei.

Viersurele.

Badisioru fi-ti-ar' pecatu,
C'aséra te-am asceptatu
Totu cu focu si cu lumina
Si cu doru dela anima; —
Candu vediúi cá nu mai víi
Puseiu dorulu capatéiu,
Cu dragoste me 'nvalíi
Dómne reu me odihníi!

Maritá-te horholina
Nu siedé féta betrána, —
Cá sf' dracu s'a-'nsuratu,
Ér' tu nu te-ai marítatu!
Maritá-te-ai si te-ai duce,
Nu scíi face malaiu dulce,
Numai unulu ai facutu
Muma-t'a nu i-a placutu,
A fostu acru, nesaratu
Nemenea nu l'a mancatu!

* * *

Receptu.

— „Amarita-i lumea ast'a! — díse o femeia morbósa catra barbatulu seu, care preveghiá la patulu ei — „déca nu ai fi tu bucurosu me-asíu mutá dein tr'ens'a.“

— „O iubít'a mea socía!“ replicà barbatulu machinitu — „neci pre unu momentu se nu te impiedece fienti'a mea dela fericirea oftata : mergi cu Domnedieu!“ si femei'a se reinsanetosia preste câte-va díle.

Testamentu.

Unu holteiu tomnatecu, vediendu-se aprópe de móрте, intréga averea s'a si-o testà feteloru, cari i-a datu corfa (l'au reieptatu) „pentru-cá — dice elu in testamentu — loru amu de a le multiamítóta leniscea si fericirea acestei vietii!“

Reclamu de casatoria.

Sositu prea tardíu pentru carnilegile acestea, la bunu tempu inse pentru celea venitórie.

Unu barbatu de 36 ani, frumosu la trupu si nobilu la sufletu, cu natura vióia, care dupa posesiunele s'ale trage unu venitu anualu de 25,000 fl. v. a., dupa ce in restempu de 10 ani a cutrieratu tóte provinciile lumei, voiesce in urma a se asiediá in cercu familiaru si pentru ace'a 'si cérca un'a socía. Recurent'a se fia cu talia frumósa, faci'a-i rotundióra se fia impartita prin frunte, nasu si buze in trei parti egale. Nasulu se-i cadia perpendicularu spre profilu, dara se formeze o lenia drépta cu fruntea si se nu cadia in laintru ci se fia mai inafora. Perulu imprumutatu se respinge si dentii streini nu se primescu. Déca e fórte tenera, nu se cere cá se se majorisese, — éra déca a trecutu de 20 ani, e de lipsa cá se scía conduce cu spiritu si societatea cea mai alésa, si se póta stá facia si cu celea mai aristocrate madame ale orasiului. — Avere nu e iertatu se posiéda. Nu e iertatu se cerceteze balurile si museele, si trebuie se se îngrozésca de teatre si concerte. Se scía perfectu limb'a germana si francesa. — Cá dómna de casa va avé 5000 fl. bani de vestimente, famulitiu si echipagiu propriu, calu de calaritu si locuentia separata. In totu anulu va face câte o caletória de gala mai mare. Érn'a o va petrece in un'a dein capitalele Germaniei de amediadi. — Sociulu ce i-se ofere, pentru ace'a a alesu acésta cale neindatenata de a-si petí sí-e socía, pentru-cá nu e asia nebunu cá se

aiba voia a se espune la tóte acele capricii, la cari suntu espusi barbati in iesocirea cu damele seclului modernu.

Epistol'a de amoru seau Espediti'a propria.

S'a intemplat in Clusiu. — Unu argatu alu politiei puse man'a pre unu pierde-véra chiaru atunci, candu acest'a 'si vèrise man'a in pusunariulu unei madame elegante.

— Pst! fii leniscitu dommule politiaiu — dîse tenerulu scrutatoriu de pusunarie — iubescu fôrte multu pre acêsta madama, si voiescu a-i vèri in pusunariu o epistola de amoru, de-mi succede a-o dobandi de socia, Domni'a-t'a vei fi resplatitu fôrte multu.

Cu tóte acestea, tenerulu amoresu fû luatu de dupa capu si petrecutu la umbra, nu pentru-cà dóra ar' fi fostu bânuitu de cev'a intentiune rea, ci numai pentru de a se mai recorí de marele focu alu dragostei.

Prelectiune dein fisica.

Profesoriulu de scientiele reale dein Schwerin, Domnulu Starck basèndu-se pre nu sciu ce cuvente dein s. scriptura au argumentatu in o propunere a s'a cà viforele si tote fortunele le producu angerii. — Unu studentu trase la indoela acêsta asertiune a profesoriulu seu, si facundu unele obiectiuni cercá deslusiri. — Profesoriulu se infurià de acêsta cutesantia a discipululu seu si mergundu la densulu, incepù ai dá argumente ad hominem preste facia, — dara acest'a inca nu cedà, ci primindu lupt'a incepù a mesurá si elu si inca totu câte dóue, trei, patru in locu de un'a, pana candu in urma profesoriulu vediendu cà nu-i bene, se retrasa de pre campulu luptei, — si acumu 'si framenta cugetulu cu intrebarea cà : óre au angerii scire de acestu viforu scientificu seau dóra elu s'a produsu numai dein atengerea unui polu ultramontanu cu altulu liberalu?

Bucinulu Redactiunei.

A „MAGYAR POLGÁR“ szivarvég osztójának Kolozsvártt. Nu ne-amu indatenatu a fumá, pentru ace'a vei face bene decá nu-ti vei prepadí szivarvègurile. Tiene-le pentru tene, cà inca-ti voru prende bene pre candu nu vei mai avé trecere neci in castrele streine, in cari te-ai ingagiatu a-ti vende nati'a ce te-a lap-tatu la sinulu seu pre tene pàrsitu mai furosus decatu vampirulu si fièra mai selbateca decatu hien'a. — Tradatorii nu au pretiu decatu pana la unu prea scurtu tempu, si aibi de grigia, cà acestu scurtu tempu catu ai avutu pretiu la inimicii numelui ce-lu innegresci cu atà'ta nerusinare, se nu-si ajunga terminele seu mai curundu de cum ai cu-

getá! Al'tmentrea ori-catu ai ascunde, neci pre tene nu te indestulesce dualismulu — care-lu blamámu noi — si decá in elu ti-ai potutu capetá o léca de cógia si unu osu de rosu e : cà elu ajuta multu tradatoriloru, fiendu de natur'a ace'a, de a se folosi de tóte mediólócele machiavelistece pentru a redicá dóue neamuri ale patriei la domnia prin calcarea in petióre a ori-ce dreptu nationalu si umanitariu alu altoru neamuri collocitórie — si de se cere chiaru cu strivirea si nimicirea a-totu ce nu e de natur'a loru. Seau pre cene a fericitu acestu asiedimentu numitu constitutionalu? De susu pana diosu toti, impreuna cu statulu, care a traitu in elu si s'a guvernatu prin elu, suntu cufundati, si numai esecutorii mai sporescu, si noi dicundu de „Dualismu cà e fericitoriu de esecutori“ atà'ta te-amu aficiatu, in catu in orbi'a-ti dualistica seau fia constitutionala, seau fia chiaru numai antinationala nu ai vediutu bene si de si scii totu intr'o forma limb'a mamei si limb'a tradarei, ne-ai restalmacitu cuventele. — Nu ne bucurámu de mórtea nemenui, si de si n'amu pierdutu nemicu prin defacatul tu, pentru care ai atensu cu atà'ta nerusinare si inaltimea tronulu majestatiei imperiale si regale, alu carui persóna ni e multu mai pretiuita decatu intréga gentea ce-o servesci — i-amu facutu necrologulu asia, precum ace'l'a 'lu póte face o fôia romana voiósa. Néga decá poti, cà nu elu a fostu Parentele Dualismulu si spune-mi decá scii, fericirile Dualismulu, alu carui urmari i-a casivnatu neindestulire si nemultiamire insusiu Parentelnei ce i-a datu intrupare, dein acáru'a intiepleptiune diplomateca nu voimu a detrage nemicu, dar' scii : o m u - i n u m a i o m u ! — In catu pentru „Lumea nóua“, ea e gazeta cu totulu de sene statatória, — nu e neci in o legatura neci cu fôia basericésca, neci cu fôia poporala, ce le mai redactezu eu, ci e independenta de acelea, si pentru ace'a neci nu se dà decatu acelor'a ce e prenumera deosebi ; si o voru prenumera cu atátu mai multu, cu catu mai multo vei blamá tu, — cà-ci blamagiele unoru ómeni cà tene 'su totu-dé-una laude pentru o fôia romanésca! Mai departe insémna-ti si ace'a, cà Archiereii nostri nu-su Redactori neci Directori la neci o fôia, si pentru ace'a neci nu-su respundietori de nemicu ce se publica in diurnalistic'a nóstra, ér' „Lumea nóua“ neci nu li-se tramite, fiendu-cà nu o-au prenumeratu, — apoi gratis nu o tramitemu decatu la locurile demandate prin lege, si mai la dóue cofetarie dein Clusiu — in ceste'a dein urma locuri senguru pentru-cà se aibi de unde o ceti tu! Ea neci nu e sub influintia popésca, neci nu se sustiene dein punga popésca, ci e independenta si se sustiene dein prenumeratiuni! — In catu pentru Redactoriu elu a datu semne de viètia nu numai prin ast'a si nu cu ast'a mai antaniu, ci mai de multu prin mai multe lucrári literarie mai de trebuintia decatu szivarvègurile t'ale, si si acumu 'si casciga pana cu ostenéla si onestate si nu cu tradare si nerusinare!

Nu ti-amu fostu defori cu neci o léca de rectificare, cu tóte acestea fiendu-cà o-ai cerutu ti-o-amu datu! — Si cu acestea inchinámú mai facundu-te odata atentu, cà se nu-ti pradezi szivarvègurile, cà-ti voru prende bene pre o masé, cólea candu nu vei mai avé ce vende si cui vende pre bani de sugári!

M. S. in R. — Banii Domniei-tale suntu cà rácii ciganulu. Pre dóue recepise, pre covert'a si in laintrulu epistolei scrisu negru pre albu : patru floreni, — si totusiu aievea neci unu florenu. Lucrulu naibe, — decá toti banii se-arú topi asié si su cinci sigile cà acesti'a ai Domniei-tale, noi amu fi siliti a sistá edarea foieloru nóstre, dar' cà noroculu pre noi, cà acest'a e celu de antaniu casu, si pentru cà se fia si celu dein urma reflectamu pre toti prenumerantii nostri cà : se ne tramita banii prein asemnatiuni postale, cari constáu pana la 10 fl. — 5 cr., pana la 50 fl. — 10 cr., pana la 100 fl. — 15 cr. Epistol'a D-tale o pastramu si ti-o potemu tramite, cà se o vedi, — al'tmentrea nu a fostu atensu neci unu sigilu, ci tóte a fostu neatense aretandu curatu literale M. S. — Salutare!

Cavaleriulu baletistu. — Va urmă in Suvenirile Carnevalulu publicunde in numerulu venitoriu, si pana atunci inca 'ti cáimu petiórele sdrobite. -- Salutare!